Climateflation กับความมั่นคงอาหารและการค้าระหว่างประเทศ

นางสาวหิรัญญา สระสม

รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ

สิงหาคม 2569

บทนำ

คลื่นความร้อนและภัยแล้งที่รุนแรงขึ้นสามารถสร้างความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร และผลกระทบดังกล่าวอาจขยายจากระดับฟาร์มไปสู่ตลาดสินค้าเกษตร ราคาอาหาร และค่าครองชีพของประชาชน ปัญหาจึงไม่ได้อยู่เฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร แต่ยังเกี่ยวข้องกับต้นทุนและราคาที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นของระบบอาหาร

บทความ **Climateflation drives up food prices and living costs** ของ The Nation เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2026 ใช้คำว่า “climateflation” เพื่ออธิบายการเพิ่มขึ้นของราคาและค่าครองชีพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง โดยมีช่องทางสำคัญจากผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง การหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

ประเด็นนี้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้ส่งออก และผู้นำเข้าสินค้าเกษตรและปัจจัยการผลิต การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตในประเทศหนึ่งสามารถส่งผลต่อราคาและการค้าในประเทศอื่นได้ ขณะเดียวกัน ภัยแล้ง ความร้อนจัด ราคาพลังงาน ปุ๋ย และความผันผวนของตลาดโลกอาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้การบริหารความเสี่ยงด้านการผลิต การค้า และความมั่นคงอาหารมีความสำคัญมากขึ้น

❶ Climateflation: เมื่อสภาพภูมิอากาศกดดันราคาอาหารและเงินเฟ้อ

ความแตกต่างสำคัญของ climateflation อยู่ที่แหล่งที่มาของแรงกดดันด้านราคา โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างฉับพลัน (climate shocks) สามารถทำให้เกิดข้อจำกัดด้านอุปทาน (supply shock) เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นหรือเกิดภัยแล้ง น้ำท่วม และเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง ผลผลิตอาจลดลงในขณะที่ความต้องการบริโภคไม่ได้ลดลงตาม ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรและราคาอาหารปรับตัวสูงขึ้น

งานวิจัยของ Kotz และคณะ (2024) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือนจำนวน 27,340 รายการ จาก 121 ประเทศ พบว่าอุณหภูมิที่สูงขึ้นมีผลต่อเงินเฟ้อด้านอาหารและเงินเฟ้อทั่วไปต่อเนื่องเป็นเวลา 12 เดือน โดยผลกระทบต่อราคาอาหารมีความชัดเจนกว่าผลกระทบต่อเงินเฟ้อทั่วไป ภายใต้ประมาณการอุณหภูมิสำหรับปี 2035 แรงกดดันต่อเงินเฟ้อด้านอาหารทั่วโลกอยู่ที่ประมาณ 0.92–3.23 จุดเปอร์เซ็นต์ต่อปี ขณะที่แรงกดดันต่อเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ที่ประมาณ 0.32–1.18 จุดเปอร์เซ็นต์ต่อปี ทั้งนี้ ช่วงประมาณการดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก แบบจำลองภูมิอากาศ และแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่ใช้ในการศึกษา

ตัวอย่างจากตลาดสินค้าเกษตรในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าความเสียหายจากสภาพอากาศสามารถเกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารได้ เช่น ผลผลิตมะกอกในยุโรปได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ส่งผลให้ราคาน้ำมันมะกอกในสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 50 ในเดือนมกราคม 2024 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่สภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยในแอฟริกาตะวันตกส่งผลกระทบต่อผลผลิตโกโก้และราคาสินค้าโกโก้ในตลาดโลก (Eurostat, 2024; ICCO, 2024) เหตุการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในแหล่งผลิตสำคัญสามารถส่งผลต่อราคาสินค้าในตลาดที่อยู่ห่างออกไปได้

ความเชื่อมโยงระหว่างสภาพอากาศ ราคาอาหาร และความไม่สงบทางสังคมก็มีตัวอย่างในช่วง Arab Spring ปี 2011 งานศึกษาของ Sternberg (2012) พบว่า ภัยแล้งรุนแรงในพื้นที่ปลูกข้าวสาลีของจีน ทำให้จีนเพิ่มการนำเข้าข้าวสาลีและมีส่วนทำให้ราคาข้าวสาลีในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ราคาที่สูงขึ้นส่งผลต่อราคาขนมปังในอียิปต์ ซึ่งเป็นประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าข้าวสาลี และเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบในประเทศ

❷ ความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศส่งผ่านตลอดห่วงโซ่อุปทานอาหาร

ผลกระทบจากสภาพอากาศสามารถเกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่อุปทานอาหาร เมื่อผลผลิตในพื้นที่เพาะปลูกลดลง โรงงานแปรรูปอาจมีวัตถุดิบไม่เพียงพอ ผู้ค้าส่งต้องรับภาระต้นทุนจัดซื้อที่สูงขึ้น ขณะที่ผู้ส่งออกอาจมีสินค้าเหลือสำหรับตลาดต่างประเทศลดลง และประเทศผู้นำเข้าอาจต้องแข่งขันกันจัดหาสินค้าจากตลาดโลกมากขึ้น (WTO, 2022)

ในทางเศรษฐศาสตร์การเกษตร อุปทานและอุปสงค์สินค้าอาหารมีความยืดหยุ่นต่อราคาในระยะสั้นค่อนข้างต่ำ เมื่อผลผลิตลดลงอย่างรวดเร็ว ผู้ผลิตไม่สามารถเพิ่มผลผลิตขึ้นมาทดแทนได้ทันที ขณะที่ผู้บริโภคลดการบริโภคอาหารที่จำเป็นได้จำกัด ราคาจึงปรับตัวเพื่อให้อุปสงค์และอุปทานเข้าสู่สมดุล (FAO, n.d.)

เมื่อหลายประเทศได้รับผลกระทบในช่วงเวลาเดียวกัน ความสามารถของตลาดโลกในการรองรับแรงกดดันด้านอุปทานและราคาจะลดลง ประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าสินค้าอาหารจึงมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ขณะที่ประเทศผู้ส่งออกต้องพิจารณาระหว่างการจัดสรรสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศกับการรักษาความต่อเนื่องของการส่งออก หากจำกัดหรือระงับการส่งออกเพื่อเพิ่มปริมาณสินค้าในประเทศและควบคุมราคา อาจกระทบความเชื่อมั่นของประเทศคู่ค้าและทำให้ผู้นำเข้าต้องหาแหล่งจัดหาอื่น แต่หากยังคงส่งออกในปริมาณเดิม ปริมาณสินค้าที่เหลือสำหรับตลาดภายในประเทศอาจลดลงและทำให้ราคาภายในประเทศสูงขึ้น การกำหนดนโยบายจึงต้องพิจารณาความมั่นคงด้านอาหารภายในประเทศควบคู่กับความต่อเนื่องของการค้าและความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้า (WTO, 2022)

❸ Climateflation กับความมั่นคงอาหารและค่าครองชีพ

ราคาอาหารมีผลต่อค่าครองชีพของครัวเรือนโดยตรง เนื่องจากอาหารเป็นสินค้าจำเป็นและการลดปริมาณการบริโภคเมื่อราคาสูงขึ้นทำได้จำกัด โดยเฉพาะครัวเรือนรายได้น้อยซึ่งมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหารต่อรายได้สูงกว่าครัวเรือนรายได้สูง จึงได้รับผลกระทบจากราคาอาหารที่เพิ่มขึ้นมากกว่า (Kabundi, Mlachila, & Yao, 2022)

ผลสำรวจ Climate Change in the American Mind ของ Yale Program on Climate Change Communication และ George Mason University Center for Climate Change Communication ในปี 2026 พบว่า ร้อยละ 67 ของผู้ตอบแบบสำรวจในสหรัฐอเมริกาเห็นว่าภาวะโลกร้อนมีส่วนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น โดยค่าใช้จ่ายที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ พลังงาน อาหาร การเดินทาง ประกันภัย และสาธารณูปโภค (Leiserowitz et al., 2026)

เมื่อราคาอาหารบางประเภทเพิ่มขึ้นมาก ครัวเรือนอาจเลือกซื้ออาหารที่มีราคาต่ำลงเพื่อควบคุมค่าใช้จ่าย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีผลต่อรูปแบบการบริโภคและคุณภาพทางโภชนาการ โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีทางเลือกในการปรับค่าใช้จ่ายด้านอาหารจำกัด ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของราคาอาหารจาก climate shocks จึงเกี่ยวข้องกับทั้งความมั่นคงทางอาหาร รายได้ที่แท้จริง และความเป็นอยู่ของครัวเรือน

สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากอาหารมีสัดส่วนสูงทั้งในค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI) โดยในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำ (Low-Income Developing Countries: LIDCs) อาหารมีสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 40 ของตะกร้า CPI (Kabundi, Mlachila, & Yao, 2022) งานศึกษาของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) พบว่า ภัยแล้งเป็นหนึ่งใน climate shocks ที่ส่งผลต่อเงินเฟ้อมากที่สุด โดยเฉพาะผ่านการเพิ่มขึ้นของราคาอาหาร และผลกระทบต่อเงินเฟ้อมีความชัดเจนมากขึ้นในประเทศที่อาหารมีน้ำหนักสูงในตะกร้า CPI (Kabundi et al., 2022)

4 Climateflation กับต้นทุนพลังงานและประกันภัย

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับภาคการเกษตรและราคาอาหาร แต่ยังเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน ประกันภัย และสุขภาพของครัวเรือน โดยเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง เช่น ไฟป่า พายุ และน้ำท่วม ทำให้ความเสี่ยงต่อทรัพย์สินและการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้ค่าเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือการเข้าถึงความคุ้มครองบางประเภททำได้ยากขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

ในด้านพลังงาน อุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้ความต้องการใช้ไฟฟ้าเพื่อการทำความเย็นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีอากาศร้อนจัด ขณะเดียวกัน โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น และเพิ่มความสามารถในการรับมือกับเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง (IEA, 2025)

สำหรับภาคเกษตร ต้นทุนด้านพลังงานและประกันภัยมีความเกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตในหลายขั้นตอน ทั้งการสูบน้ำ การผลิตและแปรรูป การเก็บรักษา และการขนส่งสินค้า หากราคาพลังงานสูงขึ้นหรือค่าใช้จ่ายในการประกันภัยเพิ่มขึ้น ต้นทุนของเกษตรกรและผู้ประกอบการก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย และอาจส่งผลต่อราคาสินค้าอาหารในระดับผู้บริโภค ดังนั้น การพิจารณา Climateflation จึงควรครอบคลุมทั้งการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเกษตรและต้นทุนที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตและการกระจายสินค้าอาหาร

5 Climateflation กับนโยบายการเงิน

Climateflation สร้างความท้าทายต่อนโยบายการเงินแตกต่างจากเงินเฟ้อที่เกิดจากอุปสงค์ โดยหากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นจากอุปสงค์ที่สูงขึ้น ธนาคารกลางสามารถใช้นโยบายการเงินที่เข้มงวดขึ้นเพื่อชะลออุปสงค์และลดแรงกดดันด้านราคาได้ อย่างไรก็ตาม หากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นจากผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลงเนื่องจากภัยแล้งหรือเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง การปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยไม่สามารถเพิ่มผลผลิตกลับคืนมาได้โดยตรง แม้อาจช่วยจำกัดอุปสงค์และลดการส่งผ่านของแรงกดดันด้านราคาในระยะต่อมา ทั้งนี้ การใช้นโยบายการเงินที่เข้มงวดมากเกินไปในภาวะที่เกิด supply shock อาจเพิ่มต้นทุนต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการจ้างงานได้ (IMF, 2022; IMF, 2024)

งานศึกษาของ IMF พบว่า climate shocks สามารถก่อให้เกิดทั้งผลกระทบฉับพลันต่อการผลิตสินค้าและบริการ (supply shocks) และผลกระทบฉับพลันต่อความต้องการซื้อ (demand shocks) และผลกระทบต่อเงินเฟ้อแตกต่างกันตามประเภทและความรุนแรงของเหตุการณ์ ระดับรายได้ของประเทศ และกรอบนโยบายการเงิน โดยเฉพาะภัยแล้งซึ่งมีแนวโน้มสร้างแรงกดดันต่อเงินเฟ้อสูง เนื่องจากส่งผลต่อราคาอาหาร ขณะที่เหตุการณ์น้ำท่วมในบางกรณีอาจมีผลต่อเงินเฟ้อต่างออกไปตามลักษณะของ shock และช่องทางการส่งผ่าน (IMF, 2022) นอกจากนี้ Kotz et al. (2024) พบว่าอุณหภูมิที่สูงขึ้นและเหตุการณ์ความร้อนจัดสามารถเพิ่มแรงกดดันต่อเงินเฟ้อ และผลกระทบดังกล่าวอาจแตกต่างกันตามฤดูกาลและระดับความรุนแรงของความร้อน

สำหรับนโยบายเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การแยกให้ออกว่าเงินเฟ้อส่วนใดเกิดจากอุปสงค์และส่วนใดเกิดจากข้อจำกัดด้านอุปทาน การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุจึงต้องดำเนินควบคู่กับนโยบายการเงิน โดยเฉพาะการเพิ่มความสามารถในการผลิตและการลดความเปราะบางของห่วงโซ่อุปทานอาหาร

สำหรับนโยบายเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การแยกแยะว่าแรงกดดันด้านเงินเฟ้อส่วนใดเกิดจากอุปสงค์และส่วนใดเกิดจากข้อจำกัดด้านอุปทาน เพื่อให้การตอบสนองเชิงนโยบายมีความเหมาะสม โดยนโยบายการเงินยังมีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพของราคาและรักษาความคาดหวังต่อเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ขณะที่การแก้ไขสาเหตุของ climateflation จำเป็นต้องดำเนินควบคู่กันผ่านนโยบายด้านการผลิต การปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการน้ำ การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานอาหาร และการลดความเปราะบางของระบบอาหารต่อ climate shocks (IMF, 2022; IMF, 2024)

❻ ความเสี่ยงต่อเศรษฐกิจการเกษตรและความสามารถในการแข่งขันของไทย

สำหรับประเทศไทย Climateflation มีผลต่อทั้งการผลิตภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ หากสภาพอากาศรุนแรงทำให้ผลผลิตลดลง ปริมาณสินค้าเพื่อการบริโภคภายในประเทศและปริมาณที่สามารถส่งออกได้อาจลดลงพร้อมกัน ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรมีความผันผวน ขณะที่ผู้บริโภคเผชิญแรงกดดันจากราคาสินค้าที่สูงขึ้น ในทางกลับกัน หากประเทศคู่ค้าได้รับความเสียหายจากสภาพอากาศ ผลกระทบอาจส่งผ่านมายังประเทศไทยผ่านแรงกดดันต่อราคาสินค้าในตลาดโลก โดยเฉพาะสินค้า วัตถุดิบ และปัจจัยการผลิตที่ไทยต้องพึ่งพาการนำเข้า ภาคเกษตรจึงอาจเผชิญแรงกดดันทั้งจาก ราคาผลผลิตที่ผันผวนและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในเวลาเดียวกัน

ทั้งนี้ ธนาคารโลก (World Bank) ประเมินว่า ประเทศไทยมีความเสี่ยงจากน้ำท่วม การกัดเซาะชายฝั่ง การขาดแคลนน้ำ และความร้อน โดยผลกระทบทางกายภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจทำให้ GDP ของไทยลดลงร้อยละ 7–14 ภายในปี 2050 หากไม่มีการปรับตัวอย่างจริงจัง ขณะเดียวกัน ไทยจะต้องการเงินลงทุนเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศประมาณ 219,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐตลอด 25 ปีข้างหน้า หรือประมาณร้อยละ 2.4 ของ GDP สะสม ซึ่งครอบคลุมการลงทุนด้านการปรับตัว การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการลงทุนด้านเกษตรและป่าไม้ที่เท่าทันต่อสภาพภูมิอากาศ (climate-smart agriculture and forests) (World Bank, 2025)

ประเด็นดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทย หากความผันผวนของสภาพภูมิอากาศทำให้ผลผลิตลดลง ขณะที่ต้นทุนด้านน้ำ พลังงาน ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตอื่นเพิ่มขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าเกษตรอาจสูงขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรและผู้ประกอบการอาจมีต้นทุนเพิ่มเติมในการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาและความมั่นคงของอุปทานลดลง โดยเฉพาะในตลาดที่ผู้ผลิตจากประเทศอื่นสามารถจัดหาสินค้าได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าหรือมีความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศน้อยกว่า

7 Climateflation กับการค้าและห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ

ความผันผวนของผลผลิตในประเทศหนึ่งสามารถส่งผ่านไปยังประเทศอื่นผ่านตลาดโลกและห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่อประเทศผู้ผลิตรายสำคัญได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง คลื่นความร้อน หรือเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง ซึ่งอาจทำให้ปริมาณสินค้าในตลาดโลกลดลงและเพิ่มแรงกดดันด้านราคา ขณะที่ประเทศผู้นำเข้าอาจต้องเร่งจัดหาสินค้าจากแหล่งอื่น และประเทศผู้ส่งออกอาจเผชิญแรงกดดันให้รักษาปริมาณสินค้าไว้สำหรับตลาดภายในประเทศ ความเสี่ยงจะยิ่งเพิ่มขึ้นเมื่อหลายประเทศเผชิญปัญหาพร้อมกัน เนื่องจากความสามารถในการจัดหาสินค้าจากแหล่งอื่นมาทดแทนจะลดลง และความเสียหายอาจส่งผ่านต่อเนื่องไปตามห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ (WTO, 2022)

ในกรณีของไทย นโยบายความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเกษตรจึงควรครอบคลุมทั้งการเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร การรักษาความหลากหลายของตลาดส่งออก การกระจายแหล่งนำเข้าสินค้าและปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ตลอดจนการลดความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของตลาดและแหล่งวัตถุดิบ ทั้งนี้ การกระจายตลาดและแหล่งจัดหาไม่ควรหมายถึงการลดการพึ่งพาการค้า แต่ควรเป็นการสร้างทางเลือกและความยืดหยุ่นให้ระบบสามารถปรับเปลี่ยนแหล่งจัดหาและตลาดปลายทางได้เมื่อเกิดภาวะขาดแคลนหรือความผันผวนของตลาดโลก ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของการค้าในการช่วยสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารและเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าการเกษตรระหว่างประเทศ (OECD/FAO, 2024)

8 การปรับตัวของภาคเกษตร: ต้องเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาหลังเกิดเหตุเป็นการบริหารความเสี่ยงล่วงหน้า

การรับมือกับ climateflation จำเป็นต้องเริ่มก่อนที่ผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศจะส่งผ่านไปยังผลผลิตและตลาด โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพอุณหภูมิและปริมาณน้ำในอนาคต การปรับปฏิทินเพาะปลูก การบริหารจัดการน้ำ ระบบเตือนภัย การประกันภัยทางการเกษตร และการใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อช่วยลดความเสียหายและเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของภาคเกษตรก่อนที่ climate shocks จะส่งผลต่ออุปทานและราคา

สำหรับประเทศไทย World Bank เสนอให้เร่งลงทุนด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการป้องกันและบรรเทาน้ำท่วม การสร้างความมั่นคงด้านน้ำ การปกป้องพื้นที่ชายฝั่ง และการส่งเสริมการเกษตรที่ชาญฉลาดต่อสภาพภูมิอากาศ (climate-smart agriculture) โดยประเมินว่า การลงทุนด้านการปรับตัวสามารถลดผลกระทบทางเศรษฐกิจจาก climate shocks ได้อย่างมีนัยสำคัญ แม้ไม่สามารถขจัดผลกระทบ

ได้ทั้งหมด (World Bank, 2025) นอกจากนี้ World Bank ยังเน้นความสำคัญของการวางแผนลดความเสี่ยง การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ การจัดการที่ดินและน้ำ ตลอดจนระบบเตือนภัยล่วงหน้าและการปรับตัวที่มีชุมชนเป็นฐาน เพื่อเพิ่มความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับภัยแล้งและน้ำท่วม (World Bank, 2023)

ในการบริหารเศรษฐกิจการเกษตร ควรเชื่อมข้อมูลอย่างน้อย 5 กลุ่ม ได้แก่ ข้อมูลสภาพอากาศ ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต ข้อมูลราคาสินค้าและปัจจัยการผลิต ข้อมูลการค้า และข้อมูลความเปราะบางของครัวเรือน เพื่อให้หน่วยงานสามารถประเมินล่วงหน้าได้ว่า หากเกิดภัยแล้ง อุทกภัย หรือความร้อนจัดในพื้นที่ผลิตสำคัญ ผลกระทบอาจส่งผ่านไปยังผลผลิต ราคาที่เกษตรกรได้รับ การส่งออก และราคาอาหารอย่างไร แนวทางดังกล่าวจะช่วยเปลี่ยนการบริหารจัดการจากการแก้ไขเมื่อเกิดความเสียหายไปสู่การคาดการณ์และบริหารความเสี่ยงล่วงหน้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างความยืดหยุ่นให้แก่ภาคเกษตรและระบบอาหารไทยในระยะยาว

9 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

✍ ระยะสั้น รับมือความผันผวนและลดผลกระทบต่อราคาอาหาร

ในระยะสั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการติดตามความเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อผลผลิตและราคาอาหาร โดย**จัดทำระบบติดตามสถานการณ์ Climateflation สำหรับสินค้าเกษตรสำคัญ** เชื่อมโยงข้อมูลสภาพอากาศ พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ราคาสินค้า ปริมาณสต็อก การนำเข้า–ส่งออก และราคาปัจจัยการผลิต เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบจากภัยแล้ง น้ำท่วม คลื่นความร้อน หรือเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรงได้ก่อนที่จะส่งผ่านไปยังราคาผู้บริโภค โดยควรเน้นสินค้าและพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อทั้งความมั่นคงอาหารและการส่งออกของประเทศ

ควบคู่กันไป ภาครัฐควร**จัดทำระบบเตือนภัยด้านราคาอาหารและสินค้าเกษตร** ที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านเกษตร เศรษฐกิจ การค้า และสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้การประเมินสถานการณ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพบสัญญาณว่าผลผลิตของสินค้าสำคัญมีแนวโน้มลดลง รัฐสามารถประเมินความจำเป็นในการบริหารสต็อก การนำเข้า การส่งออก หรือมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้บริโภคได้เร็วขึ้น

ในกรณีที่เกิดความเสียหายแล้ว **มาตรการช่วยเหลือควรมุ่งเป้าไปยังเกษตรกรและครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง** เช่น การจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ หรือการให้เงินอุดหนุนค่าครองชีพแก่ครัวเรือนรายได้น้อยที่เดือดร้อนจริง แทนที่จะใช้มาตรการกำหนดเพดานราคาสินค้าบังคับใช้กับตลาดทั้งระบบเป็นเวลานาน เพราะมาตรการลักษณะนี้ให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภคทุกกลุ่มโดยไม่แยกว่าเดือดร้อนจริงหรือไม่ และหากราคาที่กำหนดต่ำกว่าต้นทุนการผลิตต่อเนื่องเป็นเวลานาน ก็อาจทำให้เกษตรกรลดการผลิต ซึ่งซ้ำเติมปัญหาสินค้าขาดแคลนในระยะถัดไป การช่วยเหลือที่ตรงเป้าหมายจึงช่วยลดผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรและกำลังซื้อของครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า พร้อมทั้งรักษากลไกตลาดและแรงจูงใจในการผลิตไว้ได้

ในมิติการค้าระหว่างประเทศ ควร**ติดตามสถานการณ์ผลผลิตและมาตรการทางการค้าของประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรรายสำคัญอย่างใกล้ชิด** โดยเฉพาะสินค้าที่ไทยมีความต้องการนำเข้าหรือมีความเชื่อมโยงกับต้นทุนการผลิตภายในประเทศ เพื่อให้สามารถเตรียมแหล่งนำเข้าทดแทนและลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาประเทศหรือภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งมากเกินไป

✍ **ระยะกลาง สร้างความยืดหยุ่นของภาคเกษตรและห่วงโซ่อุปทาน**

ในระยะกลาง ภาครัฐจำเป็นต้อง**ยกระดับจากการติดตามและแก้ไขผลกระทบหลังเกิดเหตุไปสู่การบริหารความเสี่ยงเชิงรุกล่วงหน้า** โดยกำหนดสินค้าและพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แล้วจัดทำแผนปรับตัวเป็นรายสินค้าและรายพื้นที่ เช่น การปรับพันธุ์พืช การปรับปฏิทินการเพาะปลูก การจัดการน้ำ และการพัฒนาระบบเตือนภัยระดับพื้นที่

การลงทุนด้าน Climate-smart Agriculture ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเทคโนโลยีที่สามารถลดความเสียหายและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้จริง เช่น พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ ระบบใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การพยากรณ์อากาศระดับพื้นที่ และเทคโนโลยีการเกษตรแม่นยำ ทั้งนี้ การส่งเสริมควรเชื่อมโยงกับระบบสินเชื่อ ประกันภัย และตลาด เพื่อให้เกษตรกรสามารถลงทุนปรับตัวได้โดยไม่ต้องรับภาระต้นทุนทั้งหมดด้วยตนเอง

เครื่องมือสำคัญอีกประการคือการ**พัฒนาระบบประกันภัยและเครื่องมือบริหารความเสี่ยงทางการเกษตรให้สอดคล้องกับความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศมากขึ้น** โดยใช้ข้อมูลสภาพอากาศและข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบการประเมินความเสียหาย แนวทางนี้จะช่วยลดความผันผวนของรายได้เกษตรกรและลดภาระของภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติซ้ำ ๆ

ด้านห่วงโซ่อุปทาน สิ่งที่ควรเร่งดำเนินการคือการ**ส่งเสริมการกระจายแหล่งผลิต แหล่งวัตถุดิบ และตลาดส่งออก** โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อรายได้ของเกษตรกรและการส่งออกของประเทศ การกระจายความเสี่ยงจะช่วยให้ภาคการผลิตสามารถรองรับกรณีที่พื้นที่หรือประเทศคู่ค้าบางแห่งได้รับผลกระทบจาก climate shock

ในระดับภูมิภาค ไทยมีบทบาทที่จะ**ผลักดันความร่วมมือด้านข้อมูลสภาพอากาศ ผลผลิต และตลาดสินค้าเกษตร รวมถึงระบบเตือนภัยและการบริหารห่วงโซ่อุปทานอาหาร** เนื่องจาก climate shocks สามารถเกิดขึ้นพร้อมกันในหลายประเทศและส่งผลต่อราคาในตลาดโลกได้

✍ **ระยะยาว ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจการเกษตรให้รองรับ Climateflation**

ในระยะยาว **Climateflation ควรถูกนำมาเป็นหนึ่งในปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจการเกษตรและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย** การวางแผนภาคเกษตรไม่ควรตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าสภาพอากาศและต้นทุนการผลิตจะมีเสถียรภาพเหมือนในอดีต แต่ควรพิจารณาความผันผวนของอุณหภูมิ น้ำ ผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต และตลาดโลกเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนตั้งแต่ต้น

โจทย์สำคัญสำหรับภาครัฐคือการ**ลงทุนในงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของภาคเกษตร** โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์พืช การจัดการน้ำ เทคโนโลยีการผลิต ระบบข้อมูล และนวัตกรรมด้านการประกันภัย รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลระยะยาวที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลสภาพภูมิอากาศกับข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรได้อย่างเป็นระบบ

อีกก้าวสำคัญคือการ**พัฒนาระบบ Climate – Agriculture - Trade Intelligence หรือ ระบบข้อมูลและวิเคราะห์เชิงอัจฉริยะด้านภูมิอากาศ การเกษตร และการค้า** เพื่อบูรณาการข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลผลิต ราคา การค้า และความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทย ระบบดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิต การลงทุน การเปิดตลาดใหม่ การกระจายตลาดส่งออก และการวางแผนการนำเข้าปัจจัยการผลิตในระยะยาว

ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ไทยมีโอกาส**ยกระดับความร่วมมือจากการแลกเปลี่ยนสินค้าไปสู่ความร่วมมือด้านเทคโนโลยี ข้อมูล งานวิจัย และการจัดการความเสี่ยง** โดยเฉพาะกับประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านพันธุ์พืช การจัดการน้ำ ระบบพยากรณ์อากาศ เกษตรแม่นยำ และการประกันภัยทางการเกษตร ความร่วมมือนี้จะช่วยลดต้นทุนการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถของภาคเกษตรไทยในตลาดโลก

การลงทุนเพื่อรับมือ Climateflation จึงควรได้รับการพิจารณาในฐานะการลงทุนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับมิติด้านสิ่งแวดล้อม หากประเทศไทยสามารถพัฒนาระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงสภาพภูมิอากาศกับเศรษฐกิจการเกษตร และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการตัดสินใจตั้งแต่ระดับพื้นที่จนถึงระดับนโยบาย ก็จะช่วยให้การรับมือกับความผันผวนของราคาอาหารในอนาคตมีความแม่นยำและมีต้นทุนต่ำกว่าการแก้ปัญหาเมื่อผลกระทบเกิดขึ้นแล้ว

บทสรุป

Climateflation กำลังทำให้ความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศปรากฏในตัวเลขทางเศรษฐกิจ ทั้งราคาสินค้าเกษตรและอาหาร ต้นทุนพลังงาน ค่าประกันภัย และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ หลักฐานทางวิชาการสนับสนุนว่าความร้อนและ climate shocks สามารถสร้างแรงกดดันต่อเงินเฟ้อได้ โดยเฉพาะผ่านผลผลิตและราคาอาหาร

สำหรับประเทศไทย ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การเตรียมระบบเศรษฐกิจการเกษตรให้รับมือกับความผันผวนที่อาจเกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงขึ้น การลงทุนด้านการปรับตัว การกระจายตลาดและแหล่งนำเข้า การพัฒนาระบบข้อมูล และการสร้างความร่วมมือกับประเทศคู่ค้า ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงอาหารในระยะยาว ในเรื่องนี้ World Bank ประเมินว่าต้นทุนของการไม่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับไทยอาจสูงกว่าต้นทุนของการลงทุนเพื่อปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ

การเร่งดำเนินการที่สำคัญคือการทำให้ข้อมูลสภาพภูมิอากาศนำไปใช้ตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้จริง ตั้งแต่ระดับแปลงเกษตรจนถึงระดับนโยบาย หากสามารถประเมินได้ล่วงหน้าว่าอุณหภูมิ น้ำ และภัยธรรมชาติจะกระทบผลผลิต ราคา และการค้าอย่างไร นโยบายภาครัฐจะมีเวลามากขึ้นในการปรับการผลิต บริหารตลาด และช่วยเหลือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ก่อนที่ climate shock จะกลายเป็นปัญหาราคาสินค้าอาหารและค่าครองชีพในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

American Security Project. (2012, November). *The Arab Spring and world food prices.* https://www.americansecurityproject.org/ASP%20Reports/Ref%200096%20-%20The%20Arab%20Spring%20and%20World%20Food%20Prices.pdf

Cevik, S., & Gwon, G. (2024). *This is going to hurt: Weather anomalies, supply chain pressures and inflation* (IMF Working Paper No. 2024/079). International Monetary Fund. https://doi.org/10.5089/9798400269523.001

Cevik, S., & Jalles, J. T. (2023). *Eye of the storm: The impact of climate shocks on inflation and growth* (IMF Working Paper No. 2023/087). International Monetary Fund. https://doi.org/10.5089/9798400241307.001

Eurostat. (2024, February 27). *Price of olive oil up 50% in one year.* European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240227-1

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (n.d.). *Horticultural marketing.* https://www.fao.org/4/a0185e/a0185e04.htm

International Cocoa Organization. (2024, February 23). *Cocoa market report for January 2024.* https://www.icco.org/cocoa-market-report-for-january-2024/

International Cocoa Organization. (2024, April 18). *Cocoa market report for March 2024.* https://www.icco.org/cocoa-market-report-for-march-2024/

International Energy Agency. (2025). *Global energy review 2025.* https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2025

Kabundi, A. N., Mlachila, M., & Yao, J. (2022). *How persistent are climate-related price shocks? Implications for monetary policy* (IMF Working Paper No. 2022/207). International Monetary Fund. https://doi.org/10.5089/9798400223556.001

Kotz, M., Kuik, F., Lis, E., & Nickel, C. (2024). Global warming and heat extremes to enhance inflationary pressures. *Communications Earth & Environment, 5*, Article 116. https://doi.org/10.1038/s43247-023-01173-x

Leiserowitz, A., Kotcher, J., Rosenthal, S., Goddard, E., Ettinger, J., Myers, T., Carman, J., Verner, M., Fine, J., Richards, E., Goldberg, M., Marlon, J., & Maibach, E. (2026). *Climate change in the American mind: Politics & policy, Spring 2026.* Yale Program on Climate Change Communication & George Mason University Center for Climate Change Communication.

OECD & Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2024). *OECD-FAO agricultural outlook 2024–2033.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/4c5d2cfb-en

Sternberg, T. (2012). Chinese drought, bread and the Arab Spring. *Applied Geography, 34*, 519–524. https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2012.02.004

The Nation Editorial Team. (2026, August 11). *Climateflation drives up food prices and living costs. The Nation.*

World Bank. (2023, June 27). *Thailand Economic Monitor: Building a resilient future—Coping with droughts and floods.* World Bank.

World Bank. (2025). *Thailand country climate and development report.* World Bank.

World Trade Organization. (2022). *World trade report 2022: Climate change and international trade.* https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr22_e.htm